

UDK 808.63 – 087(497.12 "Pivka" = 863

UDC 808.63 – 087(497.12 "Pivka" = 20

O POKRAJINSKEM IMENU PIVKA

Andrej Kranjc *

Kulturna skupnost Postojna je 1975 izdala prvo številko krajevnega oziroma občinskega zbornika »Ljudje in kraji ob Pivki«. Ena od težjih nalog uredniškega odbora je bila prav opredelitev imena »Pivka«. Naj navedem dobesečno: »Skušali smo opredeliti pojem Pivka, ki se pojavlja kot ime za pokrajino, reko in naselje, in ki ima za pokrajino variante: Pivka, Pivško, Pivška dolina in Pivška kotlina, redkeje tudi Postojnska kotlina in Postojnsko. Ustavljali smo se ob ustreznosti pojma dolina oziroma kotlina – in se nazadnje med vsemi razlogi in možnostmi odločili za pestrost imen in oblik, saj je pestro življenje samo, ki imena ustvarja. Zdi pa se, da je kotlina še najustrežnejši izraz in smo ga zato tudi največkrat zapisali. Z njim, s Pivško kotlino, pa razumemo zemljepisno dokaj zaokrožen prostor, ki sega od Šembij in Koritnic na jugu, od Strmce in Gorenj na severu, pa od Raubarkomande na vzhodu, do Razdrtega na zahodu.« (Ljudje in kraji ob Pivki 1975, 5). V pojasnilo naj dodam, da je bil med člani uredniškega odbora tudi geograf P. Habič.

Kotlino Pivke domačini krajše imenujejo kar Pivka, piše Kovarčič (1975, 7), čeprav v svojem prispevku »Zemljepisni oris Pivške kotline« tega imena ne uporablja: »Pivško kotlino delimo na Zgornjo Pivko in Spodnjo Pivko, ki obsega najširši del kotline, in ji pravijo tudi Postojnska kotlina«.

Pokrajinsko ime Pivka je izpričano že l. 1300, ko se je ta pokrajina imenovala »nad Prevalom« (»Preval« je današnje Razdrto) in »Pivka« (Kos, 1954, 55). »Nad Prevalom« je predvsem razumljivo, če človek gleda z vipavske oziroma goriške strani (tam so bili takratni zemljiški gospodje) in je bilo analogno torej ime »Pivka« že takrat predvsem domače, ljudsko ime. Pivka se kot pokrajinsko ime v starih virih pojavlja v oblikah »super Piuca, supra Piucham, super Piucha, super Piutham«. V vseh primerih je »super« – torej »na Pivki«.

Za Valvasorja se ime še ni spremenilo: »Unter-Crain ... ist im Kars, Poyk und ...« (Notranjska obsega Kras, Pivko in ...) (Valvasor 1689, 255). Valvasor celo posebej omenja prebivalce Pivke kot »Poyker« oziroma po domače »Piuzchene« (Pivčani), ki živijo »an der Poykh« (na Pivki) (ibid. 256). Valvasor šteje k Pivki v pokrajinskem smislu celotno »Pivško kotlino«, kot je omejena zgoraj. Tudi za kraje na Spodnji Pivki (Veliki in Mali Otok, Rakitnik), v neposredni sosesčini Postojne, pravi, da leže »na Pivki« (ibid. 261).

* Dr., znanstveni sodelavec, Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU, Titov trg 2, 66230 Postojna, YU

Skoraj ne more biti dvoma, da so imena, zapisana v urbarjih in v Valvasorju, domača imena. Sam ne vem, pa tudi obseg tega prispevka bi bil prevelik, če bi skušal podrobneje slediti spreminjanju pomena imena Pivka skozi zadnja stoletja. Prav 200 let po Valvasorjevi »Slavi« je izšlo skupinsko delo »učiteljev v okrajih«, »Postojnsko okrajno glavarstvo« (1889). In v tem delu se elementi že mešajo: razen imena Pivka za celotno pokrajino (str. 1), se pojavljata tudi »Pivška dolina« (36) in »Pivška ravnina« (42). Pač pa se na priloženi karti pokrajina od Postojne do Zagorja imenuje še »Na Pivki«. Ali so ti novi elementi v imenih že vpliv šole in brušenja ter dodelavanja slovenskega jezika?

Seveda ni mogoče kar mimo Melika. Tudi on uporablja ime Pivka kot pokrajinsko ime (1960, 293), pri podrobnejših opisih pa uporablja tudi Pivška kotlina (294), kotlina Pivke (295) in Pivška dolina (300), vendar imajo ta druga imena vedno določeno pomensko nianso (običajno geomorfološko) in nikdar ne zamenjujejo pokrajinskega imena Pivka, tega »sveže zelenega fišnega predela, tipičnega nasprotja golemu, sivemu, brezvodnemu kraškemu površju« (296).

Sama beseda Pivka pomeni po Badjuri (1953, 246) »rupo, ki požira ponikvarico«, sinonim za požiralnik. Po B e z l a j u (1961, 92) pomeni na Krasu »požiralnik, ki pije vodo, malo jezerce, ki se počasi odteka«. Melik jo tolmači malo drugače, bolj lokalno: »Senožeti pri Zagorju, kjer vodo popijejo votlikava tla in kjer poteka skoznje rečna struga, se imenujejo Pivke. Ime prihaja očitno od tega, ker votlikava tla v pričenjajoči sušni dobi popijejo vodo, da ostanejo struge suhe. In podoba je, da se je odtod ime preneslo na reko, pritekajočo iz teh senožeti« (ibid. 295 – 296).

Našel sem le nekaj tehtnejših primerov. Glede na to, da se ime kot pokrajinsko uporablja že 700 let in je še danes v ljudski rabi, da je povrhu tudi domačega izvora iz domače, slovenske besede, menim, da je povsem umestno, da ime Pivka v pokrajinskem smislu obdržimo oziroma mu celo skušamo vrniti nekdanji, danes morda že pešajoči, pokrajinski pomen. To je še tem pomembnejše, ker imamo na Slovenskem razmeroma malo ljudskih pokrajinskih imen, še manj takih, ki bi bila tako stara, a vendar še živa.

Literatura

- Badjura, R., 1953: Ljudska geografija. 7 – 337, Ljubljana.
 Bezljaj, F., 1961: Slovenska vodna imena. 2 (M–Ž), 9, 1 – 354, Ljubljana.
 Kos, M., 1954: Urbarji slovenskega Primorja, 2, 1 – 410, Ljubljana.
 Kovachič, N., 1975: Zemljepisni oris Pivške kotline. Ljudje in kraji ob Pivki, 7 – 16, Postojna.
 Kranjc, A., 1985: Poplavni svet na Pivki. Ljudje in kraji ob Pivki, 2, 155 – 172, Postojna.
 Melik, A., 1960: Slovensko Primorje. 1 – 546, Ljubljana, Postojnsko okrajno glavarstvo (Zemljepisni in zgodovinski opis). 1 – 232, Postojna, 1889.
 Valvasor, J. W., 1689: Die Ehre des Herzogthums Crain. 1, 1 – 696, Laybach – Nürnberg.

COMMENT ON REGIONAL NAME PIVKA

Andrej Kranjc

(Summary)

The article deals with the name Pivka, i. e. name of the region on Notranjsko (Inner Carniola), name of the river, and the settlement. Pivka as regional name is treated in particular: it is one of our seldom old folk names (from XV. Cent.) for the region nowadays still in use, by local population even.

